

# POLITIKKUR

## »Avreksverk Javn- aðarflokksins«

»AVREKSVERK JAVNAÐARFLOKKSINS — SPENNANDI LESTUR Í NÓGVUM PORTUM«  
EITUR STÖRULIGA UPPSETT GREINAGERÐ Í »14. SEPT.« — HAR BLAÐIÐ GER »SYN-  
REGISTUR« YVIR GERÐIR JAVNAÐARMANNA SERSTAKLIGA Í LÖGMANSSTÍÐ P. M.  
DAMS. VIÐ HESUM ROYNNIR BLAÐIÐ AT SKJÓTA AFTUR — OG MEINAR AT RAKA  
HART — TÍ VIT HAVA LOYFT OKKUM AT SAGT FRÁ, HVUSSU LITIÐ OG EINKI

## Teir avdúka seg sjálvar!

Við teimum 16 dómum um »avreksverk javnaðarflokksins«  
hefur »14. september« avdúkað seg sjálfan og harvið allan tjóð-  
veldispolitikkinn, tí fyrst og fremst er ekki minsta hald í tí, blaðið  
ber fram og í næsta lagi rakar nærum hvört einasta dóm teir  
sjálfar sera meint.

## Minсталøn fiskimanna

Í minstulønarmálinum hava tjóðveldismenn eina so grugguta for-  
tið, at tað einans kann vera av valræðslu, at »14. sept.« dregur  
hetta mál fram.

Fyrsta uppskotið um minstuløn  
kom frá javnaðarmonnum longu í  
1938, tá heitt verður á tingið um  
at veita øllum fiskimonnum 20 kr.  
um vikuna sum minstuløn; upp-  
skotið varð samtykt, men heims-  
bardagin kom at forða fyrri, at lóg-  
in varð gjord veruleiki.

Í 1940 hefur flokkurin uppskot  
um, at fiskimenn fáa 120 kr. um  
mánaðin í minstuløn; men kemur  
feskifisagligingin í lag.

Fiskimenn fáa at byrja við  
einki burtur úr hesi sigling.  
reiðarar fáa hundræðisindir  
krónur fyrri hvønn túr. Flók-  
kurin fær við miklari tógung at  
enda samtykt, at fiskimenn  
skulu hava 700 kr. fyrri hvønn  
túr.

Tá farið verður aftur undir salt-  
fiskaveiðu hefur flokkurin beinan  
vegin uppskot um 700 kr. í minstu  
løn eini til hesa veiðu, men aftur  
haldið vil ikki ganga við til meira  
enn 500 kr.

Seinni eydnast tað javnaðarflokk-  
inum at fáa samtykt, at fiskimenn  
fáa 500 kr. um mánaðin í forskots-  
rindan.

Í 1947 hefur flokkurin uppskot  
um 1000 kr. í minstuløn, men aftur  
haldið er ímóti.

Í 1950 tekur flokkurin aftur mál-  
ið um at hækka minstulønina uppí  
1000 kr. um mánaðin.

Í 1951 gera landsstýrisflokkarnir  
— fólkaflokkurin og sambands-  
flokkurin av at avtaka alla minstu  
løn og alla forskotsrindan. Tað  
eydnast javnaðarflokkinum sam-  
an við eina verkfallshóttan at  
forða hesum; men hetta árið  
kom minstulønin bert at verða  
390 kr. um mánaðin.

Í sambandi við verkfallið í 1954  
lögdu javnaðarmenn til brots fyrri  
at vinna 800 kr. í minstuløn. Hetta  
varð samtykt av tinginum.

Men longu áðrenn árið var at  
enda komið, hevði tjóðveldis-  
leiðslan í Fiskimannafelagnum  
við Erlendi Paturssyni á odda  
gjørt tað »meistaraverkið« at fáa  
minstulønina niður í 650 kr. um  
mánaðin.

Hetta kom so at verða tann  
hungurs-minstulønin, fiskimenn  
noyddust at træla undir, hagar til

javnaðarmenn komu í landsstýrið  
aftaná valið 1958.

Beinan vegin sum P. M. Dam  
var vorðin lögmaður, varð farið til  
verka at vinna føroyskum fiski-  
monnum 1000 kr. í minstuløn; men  
tíverri miseydnaðist hetta í fyrstu  
sýftu — og aftur her vóru tað  
tjóðveldismenn, sum vóru atvoldin.

Javnaðarflokkurin hevði tveir  
afturhaldflokkar at baksast við í  
landsstýrinum — sambands- og  
sjálvstýrisflokkinn.

Tá ið 1000 krónur minstulønin  
skuldi vinnast, kemur tjóðveldis-  
flokkurin við einum uppskoti, ið  
einans vildi veita fiskimonnum eina  
minstuløn, ið lá væl niðan fyrri  
900 kr.

Tá ið sambands- og sjálvstýris-  
flokkurin fingur fræmir av niðings-  
gerð tjóðveldismanna, søgdu teir  
bart út, at tá ið sjálfur formaður  
Fiskimannafelagsins ikki vildi  
veita fiskimonnum meira, vildi  
teir ikki ganga við til krov javnaðar-  
manna um 1000 kr. men bara  
900 um mánaðin.

Sjálvandi var hetta ein ikki so  
heilt lítill vinningur og sammett við  
tað, at Erlendur Patursson sum  
formaður Fiskimannafelagsins frá  
1951 ikki hevði vunnið fiskimonnum  
— og gjordi tað heldur onga-  
tið í formanstíð síni — eitt ein-  
asta oyra í sáttmálavíðbót — ella  
bottum sáttmálum — var hetta eitt  
munandi framstig á leiðini at veita  
eisini hesum stætti menniskjanslig  
kor at liva undir.

Javnaðarmenn góvust sjálvandi  
ikkí á hálfari leið, og longu áðrenn  
hitt samlaða afturhaldið fekk  
táverandi landsstýri av pallinum,  
eydnaðist tað at vinna fiskimonn  
um 1000 kr. í minstuløn. Eitt  
stórbært framstig, sjálvt um tað  
ikkí rakk so langt, sum javnaðar-  
menn fegnast vildu.

Undan valinum 1962 gartaðu  
tjóðveldið sær sum villmenn og  
søgu, at teirra minstakrav í  
minstulønarmálinum var 1200 kr.  
um mánaðin, og at teir vóru svorð  
og skjoldur fiskimanna. Ein skuldi  
tí trúð, at eitt av fremstu málum  
teirra, so skjótt teir komu til røð-  
urs, var at fremja heita rættvísis-  
krav; men teir steintagdu. Ikki eitt  
orð meira um »svorð og skjoldure-

politikkinn. Samstundis dragnaði  
nógv ímillum lönir og livikostnað;  
tað gjordist munandi verri at fáa  
endarnar at rokka saman — t. v. s.  
livilíkindini versnaðu munandi.

Javnaðarflokkurin hevði hesi  
versnandi víðurskipti fyrri eyga  
og setti tí uppskot um at veita  
fiskimonnum 1500 kr. í minstu-  
løn um mánaðin; men hvat  
hendi? HETTA VARÐ FELT  
AV LANDSSYRISFLOKKUNUM  
OG TÁ FYRST OG FREMST  
AV TJÓÐVELDISMONNUM.  
Soleiðis royndist svorð og skjoldur  
ur fiskimanna, tá ið ástóð.

## Arbeiðis- og lønarmál

»14. sept.« trívur í lønarlóg verkfallsbanni, sum P. M. Dam gav  
monnum sínum boð um at fremja, meðan hann sjálfur tók til  
rymingar.

Eins og við minstulønarmálinum  
skulu vit leysliga draga fram, hvat  
javnaðarflokkurin hefur roynt at  
fram á hesum okjum. Hetta vil til  
fulnar prógva, at P. M. Dam og  
javnaðarflokkurin altið hava verið  
arbeiðaranna hollu stuðlar bæði í  
arbeiðs- og lønarmálum.

Í 1928 hefur flokkurin uppskot  
um, at allir arbeiðarar regluliga  
fáa løn sína útgolnað einaferð um  
vikuna og mánaðarlønað teirra løn  
hin fyrsta í hvørjum mánaði.

Hetta uppskot verður uppaftur-  
tikið í 1930 og 1931, tá flokkurin  
setur fram fullgiggjað uppskot, ið  
skal tryggja øllum arbeiðarum løn  
útgolnað regluliga og til ásetta tíð.

Afturhaldið er ímóti líka til 1933  
tá ein regluleg verður gjord og  
at enda samtykt av tinginum.

Í 1933 eru ringar tíðir, smáar  
inntøkur og nógv arbeiðsloysi.  
Flokkurin setur tí uppskot um at  
stovna arbeiðsávisingarskrivstovu  
eins og at seta lógirnar um arbeiðs  
loysistudning í gildi í Føroyum,  
men alt saman verður felt av aftur-  
haldinum.

Í 1936 setur flokkurin fram upp-  
skot um at fingin verður til vega  
ein skipan, hvareftir fiskimenn og  
arbeiðarar fáa teirra lönir kontant  
goldnar; men hetta vinnur ongan  
fram á tingi.

Sama ár eydnast tað flokkinum  
at fáa samtykt uppskot, sum gevur  
øllum arbeiðarum og tænasta-  
fólki 14 dagar frittíð við løn.

Í 1940 er verkfall á skipaflokk-  
inum. Fiskimenn krevja prosentini  
hækkað frá 33 til 35. Hesum eru  
reiðarar ímóti. Tingið verður sam-  
an kallað.

Á tingi hefur flokkurin uppskot  
um at gera hesa hækking við lóg.  
Hetta verður samtykt; prosentini  
fara heilt upp í 40. Fólkaflokk-  
urin var ímóti.

Sama ár hefur flokkurin uppskot  
um, at allir vegaarbeiðarar verða  
avroknaðir eftir meðal tímalønini  
hjá Føroya arbeiðarafelag, men

í meira enn tvey ár sótu hesir  
fiskimannavinir í landsstýrinum  
uttan at lást um vón, men troðk-  
aðir av rættvísiskrovum javnaðar-  
manna torðu teir ikki at leggja frá-  
sær uttan at koma við einari við-  
bót til minstulønina; men »fiski-  
mannavinir« feittu ikki fiski-  
monnum 1500 kr. í minstuløn, men  
bara 1300 kr.

Undir tí landsstýrinum, har P. M.  
Dam var lögmaður, vunnu fiski-  
menn 43 pst. meira í minstuløn.  
Undir tí sokallaða »sjálvstýris-  
landsstýrinum«, har »tjóðveldis-  
menn« áttu tveir landsstýrismenn,  
og har formaður Fiskimanna-  
felagsins — Erlendur Patursson —  
var fiskimálaráðgjafi, vunnu  
fiskimenn einans eina víðbót  
uppá 30 pst., meðan javnaðar-  
menn í rúmligari tíð kravdu 1500  
kr. í minstuløn, ella eina hæk-  
king uppá 50 pst.

Samantikið kann ikki sigast ann-  
að, enn at tjóðveldismenn í minstu  
lønamálinum hava eina dokka og  
svikfulla støðu, ið avgjort ikki  
eggjar nokur at stuðja henda  
rumbulflokk, sum ikki var forur  
fyrri at vera við at stjórna land-  
inum so frægt sum í fyra ár.

»14. sept.« kann so speleika við  
»avreksverkum« javnaðarflokk-  
sins sum hann vil; men tað er  
og verður munur á bluffi og veru  
ligum sosialistiskum rættvísis-  
politikki.

uppsko ið varð felt av afturhald-  
inum.

Í 1941 mælir flokkurin til, at  
arbeiðsvikan hjá handils- og skriv-  
stovufólki verður 42 tímar. Upp til  
60 tíma arbeiðsviku skulu tey fáa  
25 pst. eyka og yvir 60 50 pst.  
eyka, men uppsko ið varð felt av  
tinginum.

Leingi hefur flokkurin virkað  
fyrri, at arbeiðarar skulu fáa 1  
oyra fyrri hvørt prístalstígg í stað  
in fyrri bara 0,85 oyru. Í sam-  
bandi við eitt val eydnaðist tað

## Ymiskar tollhækkingar

»14. sept.« nevni ymiskar tollhækkingar, ið farnar eru fram,  
meðan P. M. Dam sat sum lögmaður, men nevnið sjálvandi einki  
um tær ovurstóra hækkingarnar, ið eru farnar fram just undir  
hesum landsstýrinum.

Í hesum víðfangi er fyrst at  
nevna, at tey fyra árin. P. M. Dam  
sat sum lögmaður, vaks figgi-  
arlógin frá umleið 15 milj. uppí  
28 milj. kr. ella umleið 13 milj. kr.  
— hetta søgdu tjóðveldismenn  
vera beinleiðis at okra fólki við  
nýggjum skattum og meira tolli.

Undir hesum landsstýrinum er  
figgiarlógin vaksin uppí einar 54  
miljónir — ella einar 26 milj. kr.

Eisini hesin peningur skal vinn-  
ast við skatti og tolli, so her er  
talan um rættuliga stóra eyðræn-  
ing í mun til, hvat hendi, meðan  
P. M. Dam var lögmaður.

Undir seinasta landsstýri var av-  
rikað meira enn í nokrum val-  
skeiði áður, men undir hesum  
landsstýrinum er veruliga einki  
hent, ongar nýskapanir framdar.

Var tað soleiðis, at javnaðar-  
menn høvdu framt almikið tollukur  
var tað gaman í hjá tjóðveldis-  
monnum, ta teir tóku við, at bott  
um hetta og avtikið tollin, har tað  
best lat seg gera, men hava teir  
nú gjørt tað.

Hin bólgnaða figgiarlógin er

at fáa uppskot um hetta samtykt  
í 1943.

Sama ár hefur flokkurin upp-  
skot um fyriskipanum móti arbeiðs-  
loysi eins og uppskot um at kvinn-  
ur og menn fáa somu løn fyrri  
sama arbeiði, men uppskotið verð-  
ur felt.

Í 1944 hefur flokkurin uppskot  
um, at øll arbeið, ið tingið letur  
studning til, verða mettt eftir gald-  
andi tímaløn — tá 250 oyru —  
og ikki undirlønina 185 oyru.

Í 1956 hefur flokkurin uppskot  
um, at allir fiskimenn við trol-  
arum skulu hava rætt til 6 tíma  
arbeiði. Leingi royndi táverandi  
landsstýrisflokkur at farna upp-  
skotin; endin var at lógin um  
6 tíma vaktarskipti varð samtykt  
Vegna Føroya arbeiðarafelag  
leggur J. H. Danbjørg í 1957 fram  
uppskot um 3 viku frittíð við løn  
fyrri allar arbeiðarar. Tað eydnaðist  
at fáa uppskotið samtykt.

Undir seinasta landsstýri stóð í  
botni hjá Føroya arbeiðarafelag og  
Føroya arbeiðsgevarafelag. Tá fekk  
P. M. Dam kallað tingið saman  
at greiða heita lønarmál. Hann  
legði sjálfur fram greitt uppskot,  
men tað var ikki samtykt í tí líki,  
hann fegin vildi hava tað.

Málið var tó tikið til nýggja  
viðgerð seinri, og vunnu arbeið-  
ararnir tá munandi lønarlig fram-  
stig við hækkaðari grundløn —  
ikkí minst kvinnurnar, ið finga  
væl meira enn mannfólkin.

Tá »14. sept.« talar um svika-  
brogd, ið P. M. Dam og javnaðar-  
flokkurin hava framt móti arbeiðs-  
arunum, so hefur hetta einki við  
veruleikan at gera.

Tvørtur ímóti hefur tað verið  
eitt aðalmál hjá javnaðarmonnum  
at skapa øllum tí arbeiðandi fólki  
inum trygg og góð arbeiðs- og  
lönarkor.

Hin vegin kundu vit spurt, hvat  
tjóðveldismenn hava avrikað ar-  
beiðarunum til frama? Í formans-  
tíð Erlendi Paturssonar í Fiski-  
mannafelagnum vunnu fiskimenn  
ikkí eitt oyra í sáttmálavíðbót,  
og tóðarskeiði tjóðveldismanna  
í landsstýrinum er sannliga einki  
vunnið: arbeiðarafólkini til  
frama — hvorki arbeiðs- ella  
lönarlaga.

besta prógv fyrri, at tað aldeilis  
ikkí kann vera talan um nakran  
stórvegis skatta- ella tolllætta, tí  
skattur og tollur eru veruliga ein-  
astu inntøkur hitt almenna hefur.

Umsetingargjaldið er t. d. ikki  
avtikið undir hesum stýrinum,  
men tvørtur ímóti hava teir økt  
tað við 25 prosentum, og tað er  
ikkí so lítill vøkstur. Soleiðis  
hefur tjóðveldisstýrið lagt stóran  
toll á ymiskar útgerðarvorur hjá  
fiskimonnum, har eingin tollur  
var áður, og samstundis hava teir  
minka um tollin á t. d. finum  
pelsum, finum sigarum o. ø.

Tá ið umsetingargjaldið varð á-  
sett undir seinasta landsstýri, varð  
veittur øllum smáinntøkum ein  
munandi skattalætti, men hóast  
hetta landsstýrið hefur hækkað um  
setingargjaldið við 25 pst. hava smá  
inntøkurarnar ongan beinleiðis lætta  
fingið aftur fyrri hesa eykaútreiðslu

(Framhald á 4. síðu.)